

PAWEŁ F. NOWAK, JUSTYNA CHARAŚNA-BLACHUCIK

Wydział Wychowania Fizycznego i Fizjoterapii, Politechnika Opolska
e-mail: p.nowak@po.opole.pl; j.charasna-blachucik@po.opole.pl

DOMINIK OLEJNICZAK

Zakład Zdrowia Publicznego, Warszawski Uniwersytet Medyczny, Warszawa
e-mail: domonikolejniczak@op.pl

Dobre zdrowie w indywidualnej hierarchii wartości nauczycieli w kontekście satysfakcji życiowej i jej związków z innymi wartościami

Celem badań była ocena pozycji zdrowia w indywidualnej hierarchii wartości, a także poszukiwanie związków pomiędzy zdrowiem, sprawnością psychofizyczną, innymi wartościami a satysfakcją z życia nauczycieli o zróżnicowanej specyfice pracy. W badaniach uczestniczyło 193 nauczycieli szkół gimnazjalnych z województwa opolskiego. Zastosowano listę wartości osobistych (LWO) i skalę satysfakcji z życia (SWLS). W procesie analizy danych wykorzystano techniki statystyczne. Specyfika nauczycielskiej profesji nie różnicuje badanych pod względem uznawanych wartości czy poziomu satysfakcji z życia. Dobre zdrowie i sprawność psychofizyczna są najwyższej cenionymi wartościami bez względu na płeć badanych. Większość nauczycieli (63,7%) cechuje wysoki poziom ogólnej satysfakcji z życia. Tylko 5,7% deklaruje niski poziom satysfakcji życiowej, a 30,6% – przeciętny. Poziom satysfakcji z życia dodatkowo koreluje z byciem potrzebnym dla innych ludzi, również z poczuciem humoru, inteligencją, odwagą i stanowczością, natomiast ujemnie z udanym życiem rodzinnym, dobrymi warunkami materialnymi, miłością czy przyjaźnią. Jednak wymienione związki korelacyjne, choć istotne statystycznie ($p < 0,05$), są słabe. Nie udowodniono związku satysfakcji z życia ze zdrowiem i sprawnością fizyczną. System indywidualnych wartości, a także poziom satysfakcji z życia predysponuje badanych nauczycieli do pełnienia roli edukatorów zdrowia w środowisku szkolnym.

Słowa kluczowe: *zdrowie, wartości osobiste, satysfakcja z życia, nauczyciele*

Definiowanie zdrowia przysparza licznych problemów, gdyż jest to wartość wielowymiarowa. Z pedagogicznego punktu widzenia warto odwoływać się do rozumienia zdrowia jako potencjału, który można i należy rozwijać na każdym etapie ludzkiego życia. W myśl tego paradygmatu ważna jest nieustanna praca nad zdrowiem, które zmienia się pod wpływem ludzkich zachowań pro- bądź antyzdrowotnych. Idealny stan zdrowia nie istnieje, lecz warto do niego dążyć. Salutogenetyczna koncepcja zdrowia A. Antonovsky'ego (1996) zakłada, że naturalnym stanem organizmu jest stan heterostazy. Taki sposób myślenia o zdrowiu jako procesie i potencjale skłania do refleksji nad zdrowym stylem życia jako wartością instrumentalną wobec zdrowia jako wartości autotelicznej – ważnego zadania pedagogicznego (Nowak 2013).

Na potrzeby tego opracowania przyjmujemy za J. Drabikiem (2009), że każdy nauczyciel, bez względu na specjalność czy przedmiot, którego uczy, jest nauczycielem zdrowia. Ta uniwersalna wartość jest wysoko ceniona w społeczeństwie. Dla zdecydowanej większości Polaków (66%) zdrowie jest lokowane najwyżej w hierarchii wartości. Aż 89,1% osób w wieku 16 lat i więcej wymienia je wśród trzech najistotniejszych dla siebie wartości. Ogólnopolskie badania pokazują również, że zdrowie zyskuje na znaczeniu wraz z wiekiem badanych (GUS 2015).

K. Ostrowska (1994) uważa, że każdy w swoim życiu kieruje się jakimiś wartościami. To one wyznaczają kierunek ludzkiej aktywności, stanowią też fundament motywacji wewnętrznej. Co istotne, są nie tylko motorem ludzkich działań, ale też kryterium wartościowania siebie i innych. Każda jednostka posługuje się systemem wartości, czyli hierarchicznie uporządkowanym zbiorem ustosunkowań (odczuć, sądzić, działać względem określonych wartości). Ich urzeczywistnienie sprawia, że stają się one integralnymi elementami osobowości. Niezmiernie ważne jest urzeczywistnienie wartości, czyli podejmowanie wysiłku jej odwzorowywania (tamże). Oznacza to, że jeżeli człowiek ceni zdrowie i sprawność psychofizyczną, to zaczyna prowadzić zdrowy, aktywny styl życia.

Bardzo ważne jest, by nauczyciele mieli pożądaną ze społecznego punktu widzenia system wartości, by mogli kształtować wartościowych ludzi i wychowywać ich do wartości m.in. zdrowia i zdrowego stylu życia. Dla jakości pracy pedagogicznej nie małe znaczenie ma także zadowolenie z życia. Satysfakcja z życia to ogólna ocena zadowolenia z własnych osiągnięć i warunków życia (Diener i in., 1985). Udowodniono, że istnieją związki między satysfakcją z życia a inteligencją emocjonalną, poczuciem własnej skuteczności i zdrowym sposobem radzenia sobie ze stresem (Ignat 2010).

Identyfikowanie zadowolenia z życia nauczycieli jest ważne z punktu widzenia nastawienia do pracy, satysfakcji z niej i tego, na ile potrafią oni nie przenosić emocjonalności z miejsca pracy do życia prywatnego (Ignat, Clipa 2012). Wydaje się, że warto również w indywidualnym systemie wartości poszukiwać elementów determinujących życiową satysfakcję.

Celem pracy była ocena zdrowia w indywidualnej hierarchii wartości, a także poszukiwanie związków pomiędzy zdrowiem, sprawnością psychofizyczną, innymi wartościami a satysfakcją z życia nauczycieli o zróżnicowanej specyfice pracy.

Procedura badań

Badania przeprowadzono w wybranych publicznych szkołach gimnazjalnych województwa opolskiego z miast: Opola, Kędzierzyna-Koźla i Krapkowic. Uczestniczyło w nich 193 nauczycieli (59 nauczycieli pracujących w ramach standardowego cyklu kształcenia, 58 nauczycieli wspomagających i 76 nauczycieli kształcenia specjalnego). W badanej zbiorowości przeważały kobiety (66%). Średni staż zawodowy respondentów wynosił 17,5 roku pracy w oświacie.

Zastosowano kwestionariuszowe testy psychologiczne, tj. listę wartości osobistych (LWO) i skalę satysfakcji z życia (SWLS) w adaptacji Z. Juczyńskiego (2009). Zgodnie z opisaną procedurą testu LWO badanie polegało na wyborze 5 z 9 wymienionych symboli szczęścia i nadaniu im odpowiedniej rangi. Następnie, w drugiej części badania, z listy 10 kategorii wartości osobistych należało wybrać również 5 najistotniejszych i uszeregować je od najważniejszej do najmniej ważnej.

Poziomą satysfakcją z życia (SWLS) oceniono kwestionariuszem składającym się z 5 stwierdzeń, które badany oceniał na skali punktowej od 1 do 7, wskazując, w jakim stopniu każde z nich odnosi się do jego dotychczasowego życia. Dzięki zsumowaniu wartości wszystkich ocen otrzymano ogólny wskaźnik poczucia satysfakcji z życia. Uzyskane wyniki testu mieszczą się w granicach od 5 do 35 pkt. Im wyższa wartość wskaźnika, tym wyższy poziom satysfakcji życiowej. Ogólny wskaźnik przekształcono na skalę stenową. Uzyskane wyniki 1–4 stena interpretowano jako niskie, 5–6 stena jako przeciętne, 7–10 stena jako wysokie. Zgodność wewnętrzną testu SWLS ustalono na podstawie alfa Crombacha 0,85 (autor polskiej adaptacji tego narzędzia badawczego wskaźnik rzetelności określa na poziomie 0,81).

Zebrany materiał poddano opracowaniu statystycznemu, wykorzystując program *Statistica 12.5*. Do badania istotności różnic między średnimi wykorzystano test *t*-Studenta. Do oceny poziomu istotności różnic między poszczególnymi grupami nauczycieli zastosowano jednoczynnikową analizę wariancji ANOVA, a porównania szczegółowe średnich wykonano testem NIR – najmniejszych istotnych różnic. Związki pomiędzy analizowanymi zmiennymi wyliczono przy użyciu korelacji liniowej *r*-Pearsona. W analizach jako istotne przyjęto efekty, dla których wartość prawdopodobieństwa była mniejsza od przyjętego poziomu istotności 0,05 ($p < 0,05$).

Analiza wyników

Dobry stan zdrowia jest utożsamiany z symbolem szczęścia zarówno przez kobiety, jak i przez mężczyzn (tab. 1). Spośród wartości, które decydują o szczęściu osobistym, zaraz po dobrym zdrowiu nauczyciele zaznaczyli udane życie rodzinne. Na trzeciej pozycji zamiennie – wykonywanie ulubionej pracy (kobiety) i bycie potrzebnym dla innych (mężczyźni). Dla kobiet ważną sprawą jest posiadanie przyjaciół, a dla mężczyzn – dobre warunki materialne. Sukcesy w nauce i pracy są ważniejsze dla nauczycieli niż nauczycielek. Życie pełne przygód, sława, popularność mieszczą się na końcu ustanawianej hierarchii zarówno dla kobiet, jak i dla mężczyzn.

Spośród 10 ocenianych wartości osobistych za najważniejszą badani uznali zdrowie, sprawność fizyczną i psychiczną; znacznie wyżej mężczyźni (4,39) niż kobiety (3,88). Również w przypadku wartości plasującej się na drugiej pozycji w hierarchii, tj. miłość, przyjaźń, zaznaczyła się istotnie statystyczna różnica ze względu na płeć badanych. Kobiety wyraźnie wyżej cenią miłość i przyjaźń (3,71) aniżeli mężczyźni (3,01). Na trzecim miejscu w obydwu analizowanych grupach wskazano inteligencję. W połowie listy w obydwu grupach uplasowała się wiedza i mądrość. Na ósmym miejscu znalazła się odwaga i stanowczość, na ostatnim zaś łagodny wygląd, prezenca. W przypadku pozostałych pozycji można dostrzec różnice w lokowaniu poszczególnych wartości. Mężczyźni wyżej cenią bogactwo i majątek, kobiety natomiast radość i zadowolenie.

Tabela 1. Symbole szczęścia i wartości osobiste badanych kobiet i mężczyzn

Zmienne	Miejsce w hierarchii kobiet	Miejsce w hierarchii mężczyzn	$\bar{x}$ kobiety	$\bar{x}$ mężczyźni	t	df	p
1	2	3	4	5	6	7	8
Symbole szczęścia							
Dobre zdrowie	1	1	3,93	4,18	-1,253	191	0,211
Udane życie rodzinne	2	2	3,80	3,37	1,822	191	0,069
Wykonywanie ulubionej pracy, zawodu	3	4	2,03	2,09	-0,258	191	0,796
Bycie potrzebnym dla innych ludzi	4	3	1,51	2,12	-2,405	191	0,017*
Duży krąg przyjaciół	5	7	1,21	0,78	2,109	191	0,036*
Dobre warunki materialne	6	5	1,20	1,01	0,984	191	0,326
Sukcesy w nauce, pracy	7	6	0,78	1,00	-1,168	191	0,244
Życie pełne przygód, podróży	8	8	0,46	0,28	1,293	191	0,197
Sława, popularność	9	9	0,05	0,14	-1,122	191	0,263

1	2	3	4	5	6	7	8
Kategorie wartości osobistych							
Dobre zdrowie, spr. Fizyczna i psychiczna	1	1	3,88	4,39	-2,229	191	0,026*
Miłość, przyjaźń	2	2	3,71	3,01	2,725	191	0,007*
Inteligencja, bystrość umysłu	3	3	1,62	2,00	-1,614	191	0,108
Radość, zadowolenie	4	6	1,58	1,04	2,415	191	0,016*
Wiedza, mądrość	5	5	1,35	1,25	0,482	191	0,630
Poczucie humoru, dowcip	6	4	1,17	1,67	-2,169	191	0,031*
Dobroć, delikatność	7	9	0,79	0,37	2,444	191	0,015*
Odwaga, stanowczość	8	8	0,59	0,48	0,678	191	0,498
Bogactwo, majątek	9	7	0,20	0,60	-3,093	191	0,002*
Łagodny wygląd zewnętrzny, prezentacja	10	10	0,17	0,12	0,456	191	0,648
Pozostałe zmienne							
Wiek			42,94	44,00	-0,839	191	0,402
Staż zawodowy			17,64	17,34	0,233	191	0,815
Poziom satysfakcji z życia			24,41	25,40	-1,373	191	0,171

* różnice istotne statystycznie na poziomie $p < 0,05$.

Średni wynik wskaźnika ogólnej satysfakcji z życia nauczycieli wyniósł 24,74 (wartość minimalna 11, a maksymalna 35). Nie stwierdzono istotności statystycznej ze względu na płeć badanych. Po przeliczeniu wyników na skalę stenową, zgodnie z instrukcją narzędzia, okazuje się, iż większość nauczycieli (63,7%) cechuje wysoki poziom satysfakcji z życia, 30,6% deklaruje poziom przeciętny, a 5,7% mówi o niskim poziomie zadowolenia z życia.

Tabela 2. Szczegółowa analiza zmiennych, w przypadku których wystąpiło istotne statystycznie zróżnicowanie ze względu na rodzaj nauczycielskiej profesji

Zmienna	F	p	Nauczyciele			Porównania szczegółowe testem NIR ($p < 0,05$)		
			N	NW	NS	N-NW	N-NS	NW-NS
Poziom satysfakcji z życia	4,257	0,015	25,18	23,25	25,52	0,026*	0,675	0,005*
Wartość osobista: odwaga, stanowczość	3,821	0,023	0,457	0,327	0,815	0,511	0,054	0,009*

N – nauczyciel standardowej szkoły, NW – nauczyciel wspomagający, NS – nauczyciel szkoły specjalnej.

* różnice istotne statystycznie na poziomie $p < 0,05$.

Analiza zmiennych nie ujawniła wielu różnic wynikających ze specyfiki wykonywanej pracy. Jedyne różnice istotne statystycznie można dostrzec w wypadku satysfakcji z życia. Nauczycieli wspomagających cechuje niższy poziom satysfakcji niż nauczycieli kształcenia specjalnego, czy ogólnego. Pewne różnice zaznaczają się także w przypadku takich wartości, jak odwaga i stanowczość. Nauczyciele kształcenia specjalnego wyżej cenią te wartości aniżeli nauczyciele wspomagający (tab. 2).

Tabela 3. Związki korelacyjne pomiędzy analizowanymi wartościami osobistymi, symbolami szczęścia a wiekiem, stażem zawodowym i satysfakcją z życia badanych nauczycieli

Zmienna	$\bar{x}$	SD	Staż zawodowy	Wiek	SWLS**
Staż zawodowy	17,54	8,474	–	0,901*	-0,121
Wiek	43,29	8,203	0,901*	–	-0,102
Symbole szczęścia					
Duży krąg przyjaciół	1,07	1,363	-0,005	-0,027	0,090
Udane życie rodzinne	3,66	1,556	0,033	0,044	-0,211*
Wykonywanie ulubionej pracy, zawodu	2,05	1,388	0,005	-0,029	-0,126
Sukcesy w nauce, pracy	0,85	1,216	-0,221*	-0,185*	0,118
Dobre zdrowie	4,01	1,344	0,085	0,072	-0,001
Bycie potrzebnym dla innych ludzi	1,71	1,688	0,125	0,174*	0,162*
Dobre warunki materialne	1,14	1,286	-0,032	-0,042	-0,159*
Życie pełne przygód, podróży	0,40	0,931	-0,047	-0,066	0,155*
Sława, popularność	0,08	0,503	-0,048	-0,060	0,050
Kategorie wartości osobistych					
Miłość, przyjaźń	3,48	1,702	0,009	-0,016	-0,198*
Dobre zdrowie, spr. fizyczna i psychiczna	4,05	1,502	0,076	0,159*	-0,049
Poczucie humoru, dowcip	1,34	1,502	-0,111	-0,065	0,205*
Inteligencja, bystrość umysłu	1,75	1,513	0,005	-0,033	0,161*
Wiedza, mądrość	1,32	1,443	0,126	0,093	-0,058
Radość, zadowolenie	1,40	1,465	0,065	0,072	-0,116
Odwaga, stanowczość	0,55	1,083	-0,150*	-0,139	0,179*
Dobroć, delikatność	0,65	1,126	0,113	0,099	-0,133
Łagodny wygląd zewnętrzny, prezencja	0,15	0,650	-0,057	-0,048	-0,000
Bogactwo, majątek	0,33	0,881	-0,174*	-0,160*	0,073

* $p < 0,05$.

** SWLS – wskaźnik poziomu satysfakcji z życia.

Poziom satysfakcji z życia dodatnio koreluje z byciem potrzebnym innym ludziom, również z poczuciem humoru, inteligencją, odwagą i stanowczością, natomiast

ujemnie z udanym życiem rodzinnym, dobrymi warunkami materialnymi, miłością czy przyjaźnią. Jednak wymienione związki korelacyjne, choć istotne statystycznie ($p < 0,05$), są słabe (tab. 3). Również słabe związki można dostrzec w przypadku pozostałych zmiennych poddanych korelacji. Wraz ze wzrostem wieku badanych rośnie wartość dobrego zdrowia i sprawności psychofizycznej, a także potrzeba bycia potrzebnym ludziom, natomiast spada uznanie dla wartości, jaką jest bogactwo. Wiek i staż zawodowy jest ujemnie skorelowany z sukcesami w pracy. Wraz ze wzrostem długości stażu pracy obniża się poziom cenności odwagi, stanowczości. Także mniejsze znaczenie badani przypisują bogactwu i majątkowi.

Dyskusja

W kręgu cywilizacji europejskiej ludzkie życie i zdrowie było i jest wysoko lokowane w hierarchii wartości. Dobrostan w każdym wymiarze (fizycznym, psychicznym, społecznym, duchowym) jest podstawą społecznego rozwoju, dlatego też stanowi ważny cel kształcenia i wychowania w społeczeństwach kultury zachodniej.

Edukacja zdrowotna dopiero od niedawna zaistniała formalnie w polskim systemie oświaty. Od 2009 roku ta dziedzina edukacji ma znaczące miejsce w podstawie programowej kształcenia ogólnego (Rozporządzenie MEN, 2012). Istnieje jednak pytanie, w jakim stopniu nauczyciele przygotowani są do jej realizacji? Aby sprostać temu interdyscyplinarnemu zadaniu, nauczyciel musi przyjąć rolę koordynatora, promotora zdrowia w społeczności szkolnej, który będzie kształtował prozdrowotne nawyki, postawy, budował wartość zdrowia w hierarchii wartości i potrzeb wychowanka. Aby tak się stało, prowadzący sam musi uznać zdrowie za cenną i godną zabiegów wartość. Jest rzeczą ważną, by zdrowie nie było dla nauczyciela tylko wartością instrumentalną lub wyłącznie deklarowaną.

W ponowoczesnej kulturze obserwuje się kryzys ideowo-aksjologiczny. W sytuacji doświadczanego relatywizmu wartości, a także powszechnej negacji autorytetów, nauczycielom coraz trudniej wejść w rolę lidera określonej dziedziny edukacji. Wychowanie do zdrowego stylu życia w szczególności wymaga liderów i animatorów, którzy swoją osobowością i przykładem są w stanie przekazywać właściwe kody kulturowe, kreować prozdrowotny styl życia.

Szkoła w coraz większym stopniu zмага się z rzeczywistością wirtualną, niekiedy znacznie bardziej atrakcyjną w ocenie ucznia. Edukatorzy zdrowia muszą rywalizować z komercyjnym światem kultury zdrowotnej, w której panuje coraz większy chaos informacyjny, utrudniający realizację racjonalnych projektów prozdrowotnych. K. Wojciechowska (2014) zwraca uwagę, że od współczesnych nauczycieli oczekuje się przyjęcia nieco innej roli niż dotychczas. Z roli nauczającego, eksperta,

mistrza powinni oni przeobrazić się w przewodników, animatorów, kreatorów. Wydaje się, że aby tak się stało, aby nauczyciel mógł być przewodnikiem po świecie kultury zdrowotnej, zdrowy styl życia powinien mieć niejako wbudowany w swój osobisty system wartości.

Z naszych badań wynika, iż nauczyciele wysoko cenią wartość, jaką jest zdrowie, co nie jest zaskoczeniem. Zdrowie jest istotną wartością nie tylko w naszym kręgu cywilizacyjnym. W badaniach nauczycieli z Indii S. Triveni (2014) również wykazał, iż zdrowie lokowane jest najwyżej w hierarchii wartości tuż przed wygodnym życiem i poczuciem bezpieczeństwa. Oczywiście, istnieje niebezpieczeństwo, że z racji mentorskiej funkcji, jaką naznaczona jest profesja pedagoga, deklarowane wartości mogą mieć charakter bardziej postulatyczny, aniżeli odczuwany i realizowany w życiu codziennym.

Amerykańscy badacze, L. Escobar-Ortloff i in. (2000), zwracają uwagę, że uczniowie uważnie obserwują swoich nauczycieli. Nie tylko zwracają uwagę na przekaz wiedzy, ale są też bardzo podatni na wartości, jakie są istotne dla nauczycieli – przechodzą do szkoły w poszukiwaniu wartości. A zatem jest rzeczą ważną, aby prowadzący zajęcia posługiwali się społecznie uznawanym systemem wartości. W tym celu można wykorzystywać metodę modelowania. Jako metoda jest ona wykorzystywana w edukacji od lat, choć nie zawsze świadomie (Konarzewski 1987).

Podstawą profesjonalizmu nauczyciela powinna być jego dojrzałość aksjologiczna, która przejawia się w autentyczności, bowiem skuteczne wychowywanie to tylko i wyłącznie działanie autentyczne (Sałaciński 2010). To czego nauczyciele nie ujawniają albo wręcz ukrywają przed uczniami, jest i tak przez nich często dostrzegane. Uczniowie zawsze próbują dotrzeć do rzeczywistego świata wartości nauczyciela i jego preferencji aksjologicznych. L. Sałaciński (2010), zauważył, że tym, co zakłóca proces wychowania do zdrowego stylu życia, jest tworzenie przez nauczycieli świata pozorów. Nierzadko nauczyciele sami przyznają, że nie przekazują uczniom tego, w co tak naprawdę wierzą, co jest zgodne z ich przekonaniami i odzwierciedla ich aksjologiczne preferencje. Uważają to za normalne, ponieważ nauczyciel-profesjonalista to aktor który musi grać określoną rolę.

L. Sałaciński (2010) zaobserwował dużą jednorodność ocen przypisywanych poszczególnym wartościom przez nauczycieli, co potwierdzają wyniki naszych badań. Może to być wyrazem konformistycznej postawy wobec wartości powszechnie uznawanych za prawidłowe i społecznie pożądane. Ponadto twierdzi on, że może to także wynikać z głęboko zakorzenionej kulturowo i historycznie tradycji Herbartowskiego modelu nauczyciela jako funkcjonariusza systemu społecznego, co nakłada na niego obowiązek przekazywania wiedzy i wartości akceptowanych przez obowiązującą doktrynę społeczno-kulturową.

W Polsce od wielu lat notowany jest systematyczny wzrost liczby osób usatysfakcjonowanych całokształtem swojego życia. Ostatnie badania CBOS (2015) pokazują, że 72% Polaków jest zadowolonych ze swojego życia. K. Sekścińska i D. Maison

(2014) trzykrotnie badając satysfakcję z życia wskaźnikiem SWLS na reprezentatywnej próbie dorosłych Polaków, uzyskały średni wynik na poziomie 21, czyli nieznacznie niższy od rezultatów uzyskanych w naszych badaniach.

Trzeba docenić fakt, że badani nauczyciele prezentują wysoki poziom ogólnej satysfakcji z życia. Niektórzy badacze udowadniają, że satysfakcja z życia nauczycieli jest istotnym predykatorem ich kreatywności i zdolności organizacyjnych w szkole (Durdaği 2015). Zadowoleni nauczyciele są w stanie wydajniej pracować, emanują pozytywną energią, optymizmem, co jest niezwykle istotne w kontaktach z uczniami, szczególnie w kontekście wychowania do zdrowego stylu życia. Powszechnie wiadomo też, że standard życia nie przekłada się na jego jakość, co pokazały także nasze badania. Poziom satysfakcji z życia nie jest skorelowany z zamożnością i bogactwem. Przeciwnie, dobre warunki materialne zwykle ujemnie korelują z poczuciem szczęścia. Równie zastanawiający jest fakt ujemnej korelacji poziomu życiowej satysfakcji z udanym życiem rodzinnym, miłością i przyjaźnią. Prawidłowość tę można tłumaczyć poczuciem rezygnacji z siebie, swoich osobistych ambicji, poświęcenia dla innych, być może poczuciem niewystarczającej samorealizacji w wybranej profesji.

Bibliografia

- ANTONOVSKY A., 1996, *The salutogenic model as a theory to guide health promotion*, Health Promotion International, 11.
- Centrum Badań Opinii Społecznej, 2015, *Zadowolenie z życia*, CBOS, Warszawa.
- DIENER E., EMMONS R.A., LARSEN R.J., GRIFFIN S., 1985, *The Satisfaction With Life Scale*, Journal of Personality Assessment, 49.
- DRABIK J., RESIAK M. (red.), 2009, *Nauczyciel jako pedagog i promotor zdrowia*, AWFIS, Gdańsk.
- Durdaği A., 2015, *An analysis of the relation between the organizational creativity perceptions and life satisfaction levels of the teachers*, Journal of Education and Training Studies, 3(6), s. 232–237.
- ESCOBAR-ORTLOFF L.M., ORTLOFF W.G., 2000, *Differences in social and moral hierarchical values among American preservice teachers and professors*. This paper was presented at the annual meeting of the Society for the Philosophy and History of Education in Biloxi, Mississippi on September, 30.
- Główny Urząd Statystyczny, 2015, *Badania spójności społecznej. Wartości i zaufanie społeczne w Polsce w 2015 r.* GUS, Warszawa.
- IGNAT A.A., 2010, *Teachers' satisfaction with life, emotional intelligence and stress reactions*, Petroleum-Gas University of Ploiesti Bulletin, Educational Sciences Series, 62(2).
- IGNAT A.A., CLIPA O., 2012, *Teachers' satisfaction with life, job satisfaction and their emotional intelligence*, Procedia – Social and Behavioral Sciences, 33, s. 498–502.
- Juczyński Z., 2009, *Narzędzia pomiaru w promocji i psychologii zdrowia*, Pracownia testów psychologicznych, Warszawa.
- KONARZEWSKI K., 1987, *Podstawy teorii oddziaływań wychowawczych*, PWN, Warszawa.
- NOWAK P.F., 2013, *Aksjologiczna refleksja nad zdrowym stylem życia w edukacji*, [w:] A. Gofron, K. Motyl (red.), *Podstawy edukacji. Sfera wartości i zasad – konstruowanie podmiotu*, Oficyna Wydawnicza "Impuls", Kraków.
- OSTROWSKA K., 1994, *W poszukiwaniu wartości*, GWP, Gdańsk.

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. 2012, poz. 977).
- SALAĆIŃSKI L., 2010, *Postrzeganie przez uczniów świata wartościach nauczycieli jako integralny składnik wychowania do wartości w szkole*, Rocznik Lubuski, 36(1).
- SEKŚCIŃSKA K., MAISON D., 2014, *Co jest źródłem szczęścia? Zadowolenie z życia a obiektywne i subiektywne wskaźniki sytuacji materialnej*, Marketing i Rynek, 2.
- TRIVENI S., 2014, *Value orientation of college teachers*, Indian Journal of Health and Wellbeing, 5(10).
- WOJCIECHOWSKA K., 2014, *Nauczyciel – przewodnikiem w procesie promowania zdrowia w szkole*, Roczniki Pedagogiczne, 42(2).

Good health in the individual hierarchy of teachers' values in the context of life satisfaction and its links to other values

The aim of the research was the evaluation of the position of health in the individual hierarchy of values as well as seeking the links between health, mental and physical condition, other values and the satisfaction from teachers' life with diverse types of jobs. 193 teachers of lower secondary schools from the Opolskie province took part in the research. The list of personal values (LWO) and the life satisfaction scale (SWLS) were applied. In the process of data analysis statistical techniques were used. The character of teachers' profession does not differentiate the research subjects according to their values and the level of life satisfaction. Good health, mental condition and physical fitness are the highest evaluated values regardless the gender of the examined people. Most teachers (63,7%) are highly satisfied with their general life quality. Only 5,7% declare low level of life satisfaction, and 30,6% – average. The life satisfaction level positively correlates with being needed by other people, as well as with the sense of humour, intelligence, bravery and resoluteness. It was correlated negatively with successful family life, good material conditions, love and friendship. However, the above-mentioned correlations are not statistically strong ($p < 0,05$), although they are significant. No proof was found of the link between the life satisfaction and fitness. The system of individual values, as well as the level of life satisfaction makes the examined teachers successful health educators in the school environment.

Keywords: *health, personal values, life satisfaction, teachers*